

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 381/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Tomášom Tauberom, Stará cesta 3139/6, Spišská Nová Ves, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 4T/93/2014 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 4T/93/2014 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **prikazuje** v konaní sp. zn. 4T/93/2014 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **3 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. júla 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhol priznať mu finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Trnava č. k. 4T/93/2014 z 11. decembra 2018 bol sťažovateľ uznaný vinným pre prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona vo forme spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Dňa 25. marca 2014 sa spoločným konaním dopustil na mieste verejnosti prístupnom výtržnosti tým, že fyzicky napadol iného, za čo mu bol rozsudkom okresného súdu uložený trest odňatia slobody v trvaní 18 mesiacov, na ktorého výkon bol zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

3. Krajský súd v Trnave uznesením č. k. 6To/22/2020 zo 6. októbra 2020 rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi zrušil vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a vec vrátil na ďalšie konanie a nové prerokovanie s odôvodnením, že existujú pochybnosti o správnosti skutkových zistení vo vzťahu k namietaným výrokom o treste, na ktorých objasnenie treba vykonať ďalšie dôkazy.

4. Okresný súd na hlavnom pojednávaní 14. februára 2023 vyhlásil rozsudok vo vzťahu k sťažovateľovi a spoluobvinenému. Sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie 17. marca 2023, ktoré prostredníctvom obhajkyne vecne odôvodnil 27. marca 2023. Z dôvodu podaného odvolania bol spis predložený 5. júna 2023 krajskému súdu. Vo veci sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom z 10. augusta 2023 a vec vrátil okresnému súdu 18. septembra 2023.

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že podal sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku (ďalej len „TP“) zo 4. mája 2023. Podpredsedníčka okresného súdu listom (č. k. Spr 1009/23 z 9. júna 2023) vyhodnotila sťažnosť pre nečinnosť za nedôvodnú. Sťažovateľ argumentuje, že konanie v trvaní viac ako 9 rokov nemožno považovať za ústavne akceptovateľné. Ďalej tvrdí, že po kasácii ostal okresný súd v namietanom konaní nečinný (cca 23 mesiacov). Čo sa týka zložitosti veci, uviedol, že nejde o závažnú trestnú činnosť, pri ktorej by bolo potrebné vykonať rozsiahle dokazovanie. Tiež tvrdí, že počas konania aktívne uplatňoval svoje práva, avšak v namietanom konaní nepostupoval s obštrukciami. V závere poukázal aj na vyhovujúci nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 103/2023 vo veci spoluobvineného.

6. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 381/2023 z 18. augusta 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

7. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že sťažovateľ k celkovej dĺžke prispel, a to z dôvodu, že sa nezúčastňoval hlavného pojednávania, nepreberal zásielky zo súdu, pričom bol naň vydaný príkaz na zatknutie z 10. mája 2018. Náročnosť veci okresný súd vzhliadol v pokračujúcej trestnej činnosti sťažovateľa (po celom území Slovenska), ktorá bola sprevádzaná vyžiadaním spisov. K dĺžke konania prispela aj opakovaná zmena zákonného sudcu, ktorý si musel vec opätovne naštudovať. Okresný súd je toho názoru, že vo veci vykonával úkony s vynaložením úsilia vec rozhodnúť. Výrazne obdobia nečinnosti boli podľa okresného súdu spôsobené dlhodobým personálnym poddimenzovaním súdneho oddelenia. Z uvedených dôvodov preto žiada ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

III.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESĽP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

9. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán. Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 TP. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania. Zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

10. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukázal na vyhovujúci nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 103/2023 z 12. apríla 2023 vo veci spoluobvineného. Z dôvodu identickosti práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, sa ústavný súd pridržiaval právnych východísk prezentovaných v spomínanom náleze.

11. Predmetom namietaného konania je obvinenie sťažovateľa z prečinu výtržníctva vo forme spolupáchateľstva, ktorý patrí medzi bežnú trestnoprávnu agendu súdov. Aj napriek tomu, že trestnej činnosti sa mal sťažovateľ dopustiť spolu s ďalšími dvoma spolupáchateľmi, nie je konanie po skutkovej ani právnej stránke náročne na posúdenie. Okresný súd sťažovateľovi vo vyjadrení vytýkal, že sa nezúčastňoval hlavného pojednávania, nepreberal zásielky zo súdu, čo viedlo až k vydaniu príkazu na zatknutie z 10. mája 2018. Z uvedeného sa javí, že sťažovateľ aktívne nespolupracoval so súdom, avšak nedopustil sa takého konania, ktoré by v dôsledku jeho správania namietané konanie extrémne predĺžilo. Pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd zohľadnil aktivitu sťažovateľa, ktorý sa snažil upozorniť na zbytočné prieťahy v konaní sťažnosťou pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 TP.

12. Ústavný súd hodnotil celkovú dĺžku konania v trvaní 9 rokov. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prieťahov už čiastkové prieťahy zatieňujú celkovú dĺžku súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosiahne značnú intenzitu, takýmto postupom súdu dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (III. ÚS 59/2023, III. ÚS 154/2023).

13. Obžaloba bola podaná na okresnom súde 17. septembra 2014. Okresný súd vyhlásil rozsudok 11. decembra 2018 (t. j. po 4 rokoch od podania obžaloby). Okresný súd predložil spis krajskému

súdu 3. marca 2020 (t. j. po takmer 2 rokoch od vyhlásenia rozsudku). Uvedený rozsudok bol krajským súdom uznesením zo 6. októbra 2020 zrušený vo vzťahu k sťažovateľovi vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu. Spis bol 18. novembra 2020 vrátený okresnému súdu. Okresný súd po vrátení veci a vykonaní potrebných procesných úkonov vyhlásil rozsudok 14. februára 2023 (t. j. po takmer 3 rokoch od vrátenia spisu z krajského súdu). Sťažovateľ proti rozsudku okresného súdu podal 17. marca 2023 odvolanie, ktoré vecne odôvodnil 27. marca 2023. Spis bol predložený krajskému súdu 5. júna 2023. Krajský súd na verejnom zasadnutí 10. augusta 2023 rozsudkom zrušil rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a sám vo veci rozhodol. Spis bol okresnému súdu vrátený 18. septembra 2023.

14. Okresný súd ospravedlňoval dĺžku konania personálnou poddimenzovanosťou súdneho oddelenia a opakovanou zmenou zákonného sudcu. K uvedenému tvrdeniu ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry uvádza, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Ústavný súd k uplatnenej sťažnosti pre nečinnosť (§ 55 ods. 3 TP) poznamenáva, že postup po podaní sťažnosti pre nečinnosť rovnako nebol ideálny, pričom sa ústavnému súdu javí, že okresný súd si sťažnosť sťažovateľa pretransformoval do klasickej sťažnosti na postup súdu pre nečinnosť podľa § 62 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, čo obrane súdu na jej presvedčivosti nepridalo.

15. Extrémna dĺžka konania odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vo veci sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom z 10. augusta 2023, pričom vec bola okresnému súdu vrátená 18. septembra 2023. Z dôvodu, že okresný súd bude vykonávať podružnú agendu, doplnil ústavný súd ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti

posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (prečin výtržníctva vo forme spolupáchateľstva), povahu a význam dotknutých práv, aktivitu sťažovateľa (sťažnosť pre nečinnosť zo 4. mája 2023), namietanú dĺžku konania (viac ako 9 rokov), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 3 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

V.

18. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu